

Home > Myahudi Wa Kimataifa > 10. Mamlaka Makubwa Wa Wayahudi Kwenye Tamthilia Na Sinema > Sinema Za Kiyahudi Tupu

---

10. Mamlaka Makubwa Wa Wayahudi Kwenye Tamthilia Na Sinema

Kwa muda mrefu sana tamthilia imekuwa ni miongoni mwa mipango ya Kiyahudi kwa ajili ya mwongozo wa ladha ya umma na ushawishaji wa watu. Sio tu kwamba tamthilia imepewa sehemu maalumu kwenye mpango wa protokali, bali pia ni mshirika wa moja kwa moja siku hadi siku na juma hadi juma wa rai yoyote ambayo 'nguvu zilizo nyuma ya pazia' inataka kuziweka upesi.

Haistaajabishi kwamba huko Urusi ambako kwa hakika kila kitu kimeadimika sana, bado wanayo Tamithilia, hususan iliyofufuliwa, iliyochangamshwa na kuungwa mkono na Wayahudi Mabolshevik kwa kuwa wanaamini juu ya waandishi wa habari; ni mojawapo ya njia kuu mbili za kutengeneza maoni ya umma.

Sio tu ni hatua ya 'halali' kama iitwavyo, bali viwanda vya picha za sinema vinachukua nafasi ya tano ya viwanda vyote, na ambavyo kwa ujumla wake huongozwa na Wayahudi, ambavyo kwenye utaratibu wa kawaida ulimwengu ulioendelea unapingana na udhalilishaji na ushushaji hadhi unaosababishwa na burudani ya aina hiyo kama unavyoendelea hivi sasa.

Mara tu Wayahudi walipopata umiliki wa pombe za Marekani, tulipata matatizo ya unywaji pombe pamoja na matokeo mabaya. Na mara tu Wayahudi walipopata mwanya wa kutengeneza filamu za sinema kulianza matatizo ya kisinema ambayo matokeo yake yanaonekana.

'Ni kipaji cha ajabu cha jamii hiyo kusababisha matatizo ya kimaadili kwenye shughuli yoyote watakayopata idadi kubwa ya watu.'¹

Kila kukichwa mamia kwa maelfu ya watu hutumia saa mbili au tatu kwenye majumba ya maonyesho, kila siku idadi ya mamilioni ya watu hutumia nusu saa au saa tatu kwenye majumba ya sinema, hii ina maana kwamba mamilioni ya wamarekani kwa ridhaa yao wenyewe hujiweka kwenye mweleko wa mawazo ya maisha ya Kiyahudi, mapenzi na kazi katika mwelekeo wa karibu wa propaganda ya Kiyahudi, mara nyingine kwa ustadi na nyakati zingine zikiwa zimefichwa kizembe.

Hali hii humpa msingaji Myahudi wa mawazo ya umma fursa yote anayotamani; na malalamiko yake pekee sasa ni kwamba udhahirishaji unaweza ukafanya mchezo wake huo kuwa tatizo la kipuuzi.

Tamthilia sio ya Kiyahudi pekee kwa upande wa uongozi, bali pia kwa upande wake wa fasihi na taaluma. Michezo mingi hutokea ikiwa mtungaji wake, mtengenezaji, mwigizaji mkuu (nyota) na washiriki – wachezaji, wote ni Wayahudi. (wachezaji kwenye ukumbi wa Vaudevill ni Wayahudi peke yao). Sio wachezaji wa kusifika na hawachukui muda mrefu.

Hii ni sahihi kabisa kwani lengo la tamthilia za Kiyahudi sio katika kutafuta umaarufu wa kisanii, hawatafuti ushindi kwenye majukwaa ya Marekani na wala hawana nia ya kukuza vipaji vya wachezaji. Madhumuni yao halisi ni fedha na ubaguzi. Kuna harakati za Ujuda zinazoendelea. Kazi hiyo inakaribia kukamilika. Hisia za Marekani zimetoweka kwenye tamthilia, wingu jeusi la kimustashiriki limetanda badala yake.

Hadi kufikia mwaka 1885 tamthilia ya Marekani ilikuwa chini ya watu wa kimataifa (yaani, wasio Wayahudi), kuanzia mwaka huo ndipo kulipoanza uvamizi wa Kiyahudi. Tarehe hiyo inakwenda sambamba na kuasisiwa kwa jumuiya ya masuala ya Uyahudi duniani inayoitwa Uzayuni, na mwaka huo sio tu unaelezea kuanzishwa kwa habari za utawala wa Kiyahudi, lakini pia kuna jambo lingine muhimu zaidi.

Sio jambo muhimu sana kwamba hivi sasa kumbi za tamthilia na muziki mameneja wake ni Wayahudi na huko nyuma walikuwa wa mataifa mengine. Umuhimu huanzia na ukweli kwamba pamoja na mabadiliko ya mameneja kumetokea pia kushuka kwa usanii wa maadili jukwaani na kwamba ushukaji huu unazidi kuongezeka wakati udhibiti wa Kiyahudi unaendelea kupanuka.

Udhibiti huo wa Kiyahudi unamaanisha kila kitu, kwa makusudi kabisa, na kwa mpangilio maalum kila kitu kimeondoshwa kutoka kwenye tamthilia ya Marekani, isipokuwa vipengele vichache visivyohitajika na vipengele hivi vimepandishwa juu kabisa. Enzi muhimu za tamthilia ya Marekani zimepita. Wachezaji wakubwa wamepita na hawakuacha warithi. Mkono wa Kiyahudi umeangukia kwenye jukwaa na walio na vipaji vya kuzaliwa hawakukaribishwa jukwaani, aina mpya ya kuabudu ilibidi ianzishwe.

‘Shakespeare anaashiria maangamizi’, haya yalikuwa ni maneno ya meneja wa Kiyahudi. ‘High-brow stuff (ikiwa na maana kitu chochote kisicho punjufu) huu pia ni usemi wa Kiyahudi. Matamshi haya mawili moja likivutia upande wa uongozi na jingine ukomo wa umma wa tamthilia, umetengeneza wasifu wa marehemu wa enzi za sanaa bora ya kuigwa.

Wastani wa ubunifu unaoelekezwa kwenye tamthilia hivi sasa hauwezi kuzidi kati ya miaka 13 na 18. Vikorokoro vya ‘wafanyabiashara wachovu’ (usemi mwingine wa Kiyahudi) wamewageuza wapenda tamthilia kuwa kama kwamba ni mapunguani. Kwa hakika mvuto upo kwa vijana wadogo ambao ni rahisi kuhamasika na maoni ya ukiritimba wa Kiyahudi kwenye tamthilia.

Michezo safi, timilifu na wenye maana – ile michache iliyosalia – inaungwa mkono hasa na jamii ya

wapenzi wa tamthilia wanaoendelea kupungua kwa kasi, ambao wamedumu kutoka mwanzoni, na wale vijana wadogo ambao mawazo yao yamekingwa na hawa waliodumu dhidi ya uchafuzi wa tamthilia ya Kiyahudi.

Idadi kubwa ya kizazi cha siku hizi imeelimishwa kuunga mkono michezo iliyo tofauti kabisa. Michezo ya 'Tanzia/misiba' ni mwiko, mchezo wa mhusika wenye maana ya ndani mno ambao ungeweza kufurahisha akili ya mtoto mdogo, haupendelewi. Michezo ya kuigiza ya kuchekesha imebadilika na kuwa ya mwanga wa rangi na mwondoko.

Mchanganyiko wa vichekesho visivyo pujufu pamoja na muziki wa jazi umeondolewa na mtunzi wa nyimbo wa Kiyahudi, na shauku kubwa ni kuingiza madoido mengi ya kuchekesha. Vichekesho kwenye chumba cha kulala vilipandishwa kwenye nafasi ya kwanza, tamthilia ya kihistoria imeachia nafasi kwenye michezo ya vioja vizito vilivyochochewa na mvuto mkubwa ambavyo sehemu yake kubwa huwa ni wasichana ambao mavazi yao hayana uzito wa kuzidi wakia tano.

Upuuzi, ashiki, ukosa aibu, ujinga wa kuogofya, na hoja isiyo ya kawaida ndiyo alama za tamthilia ya Kimarekani chini ya udhibiti wa Kiyahudi.

Huo, bila ya shaka, ndio mwanzo wa harakati za 'ukumbi mdogo wa maonyesho' (Little theatre) ambazo zimeanza kwenye majiji mengi makubwa na madogo huko Marekani. Sanaa ya tamthilia, ikiwa imeondolewa kwenye kumbi za tamthilia na Wayahudi, imepata masikani kwenye maelfu ya vikundi vya mafunzo nchini kote.

Watu hawawezi kuiona michezo halisi, hivyo basi husoma habari zake. Michezo ile ambayo hubuniwa haiwezi kusomeka kabisa, kwa kuwa sehemu yake kubwa huwa kama kwamba ni nyimbo za jazi zinavyosomeka, hazina maana yoyote. Watu wanaohitaji kuiona michezo halisi na hawawezi kufanya hivyo kwa kuwa mameneja wa Kiyahudi hawaiongozi, wanaanzisha vikundi vyao vidogo vya tamthilia, kwenye migahawa na makanisani pamoja na mashuleni. Tamthilia imekimbia kutoka kwa wanyonyaji na kupata makazi kwa marafiki zake.

Mbinu Na 'Mastaa/ Nyota' Bandia

Mabadiliko makubwa yaliyoletwa na Wayahudi katika tamthilia ni manne: Kwanza, wamefafanua upande wa kimbinu, ambapo wamefanya kipawa cha mtu na kipaji kuwa sio muhimu sana. Wamelifanya jukwaa kuwa ni la kihalisi badala ya kuwa la kutafsirika. Waigizaji wakubwa walihitaji zana chache, wanaume na wanawake, waajiriwa wa mameneja wa Kiyahudi hawawezi kufanya chochote bila zana.

Ukweli uliojitokeza kuhusu waigizaji wengi wa leo wa maigizo ya madai yoyote ni kwamba upande wa mbinu hudumaza na kuvuruga igizo; na hii ndio sababu huku akiwa anajua kwamba sera za Kiyahudi ni kifo cha kipaji, mtoaji wa Kiyahudi hupendelea kuweka imani na fedha zake kwenye mti, turubai, rangi, nguo na mapambo ya kumetameta. Mti na rangi haviwezi kuonyesha dharau kwenye maadili yake duni

na usaliti wa dhamana yake. Hivyo leo kwenye kumbi za tamthilia tunaona athari za mwanga wenye kutunduwaza na mwendo, lakini hakuna wazo lolote.

Wafanyakazi wengi kwenye majukwaa, lakini bila waigizaji, hufanya mazoezi mengi ya viungo na kucheza bila kiwango, lakini hakuna tamthilia. Myahudi ameweza kuweka vimetameta bila kuonyesha mawazo yenye maana, pili Wayahudi wameingiza kwenye jukwaa mawazo ya nchi za Mashariki. Ushahidi wa wimbi la uchafu umeenea hadi kuingia kwenye sanaa nzima.

Mjini New York, ambako mameneja wa Kiyahudi ni wanene kuliko ambavyo wangukuwa huko Jerusalem, mipaka ya masuala ya tamthilia inazidi kupanuliwa zaidi na zaidi. Uuzaji wa madawa ya kulevya ni haramu, lakini uharibifu wa maadili ya kibinadamu ni halali. Hali ya utumbuizaji wa nyimbo na sehemu za starehe usiku wa manane zina asili na zimeingizwa kutoka Uyahudi. Montmarte haina chochote kabisa kuhusiana na asili ya burudani za kiasherati ambazo haziwezi kuigwa mjini New York, lakini sio New York wala mji mwingine wowote nchini Marekani yenye mchezo ya kuchekeka ya Kifaransa inayojitahidi kusawazisha maovu ya Paris ya dunia nzima.

Ni wapi ambapo waandishi kwa ajili ya jukwaa wanayo nafasi japo moja kwenye ghasia hizi za kiasherati? Ni wapi waigizaji wa masaibu au mwenye kipaji cha kuchekeka watapata nafasi katika matoleo ya michezo ya aina hiyo? Huu ni wakati wa msichana muimbaji, kiumbe mpenda anasa, ambaye uwezo wake wa kufikiri hauna lolote kuhusiana na tamthilia, na ambaye maisha yake kwenye jukwaa hayawezi kabisa katika asili ya mambo kuwa sawa na kazi yake.

Matokeo ya tatu ya umiliki wa Myahudi wa jukwaa la Marekani ni muonekano wa mtindo wa 'Nyota wa mchezo/Staa' pamoja na zana zake na matangazo. Tamthilia imeingiliwa na idadi kubwa ya mastaa ambayo haikutamba kamwe na kwa hakika haikuwahi kung'ara, lakini iliwekwa juu kwenye mabango ya matangazo ya washirika wa Kiyahudi ili kuwaonyesha umma kuwa kandiri hizi dhaifu zimefikia kiwango cha juu kabisa kwenye nyanja ya tamthilia. Mbinu hii ni mbinu ya ghala la idara, ni mkakati wa utangazaji tu. Ambapo katika nyakati za kawaida umma wenye busara ndio uliokuwa ukiwaandaa mastaa kutokana na kukubalika kwao, lakini kwa wakati huu mameneja wa Kiyahudi ndio wanaamua nani awe staa/nyota kwa mujibu wa matangazo yao.

Wayahudi wanatafuta mafanikio ya haraka kwenye mambo yote isipokuwa masuala ya utaiifa. Katika kuvunja tamthilia ya watu wa mataifa, mafanikio kwao (Wayahudi) hayawezi kuwa ya mara moja. Mafunzo ya wasanii huchukua muda.

Ni rahisi sana kuandika matangazo, wakosoaji wala rushwa wa vyombo vya habari wanaweza kuwa mbadala. Meneja wa Kiyahudi wa siku hizi anaubeza umaskini kwenye tamthilia kwa kugawa peremende, vipande vya nyama, magagulo na puleki (za kumetameta) ili kuwapumbaza watazamaji.

Kuibuka Kwa Taasisi Ya Usimamizi Tamthilia Wa Kiyahudi

Matokeo haya matatu yenye maangamizi ya udhibiti wa Kiyahudi wa tamthilia unaelezewa na tukio la nne, siri ya mabadiliko inaonekana katika uchu wa Wayahudi kutaka kukifanya kila kitu anachokigusa kiwe ni biashara. Kiini cha mazingatio kimehamishwa kutoka kwenye jukwaa hadi kwenye ofisi ya kibandani. Sera isiyovutia ya ‘wape watu kile wanachokihitaji’ ni sera ya kuwadi na sio ya mwenye kipaji cha ubunifu. Ilingizwa kwenye tamthilia mara ya kwanza kabisa pamoja na uvamizi wa wayahudi mnamo mwaka 1885, wakati wayahudi wawili wenye tahadhari walipoanzisha mjini New York, kile kilichoitwa ‘wakala wa mipango na tiketi’, na wakaahidi kuuchukua mfumo wenye magumu mengi ambao kwawo mameneja wa kumbi za tamthilia wa miji mikubwa lakini iliyoko mbali nchini walipangilia shughuli kwa ajili ya msimu unaofuata.

Utaratibu wa zamani ulihusisha kuwepo kwa msururu mkubwa wa mawasiliano na mameneja wazalishaji huko Mashariki, na mameneja wengi wenyeji walilazimika kukaa New York kwa miezi kadhaa ili kuta-yarisha mahudhuria ya msimu mzima.

Faida za ofisi kuu ya kukatia tiketi, inawahusisha mameneja wenyeji waliosaidiwa kwa muda mwingi kazi na mawazo. Shughuli zote zilikuwa zinatekelezwa kwa niaba yake na taratibu zake zote za msimu unaofuata zilipangwa kwa niaba yake.

Kwa utaratibu huu ndipo ulipowekwa msingi wa usimamizi wa tamthilia wa siku za baadae. Kampuni ya kwanza ya kukatisha tiketi iliyoasisi udhibiti mkali wa kumbi za tamthilia ilikuwa ni ile ya Klaw & Erlanger. Huu ni ufunguo wa tatizo zima la kuanguka kwa jukwaa la Kimarekani.

Kuibuka kwa taasisi ya usimamizi ya kitamthilia kumehitimisha kuharibika kwa mguso wa binafsi kwenye mahusiano kati ya meneja na kampuni. Mtindo wa zamani wa ‘kibinafsi’ ulifanya uwezekano wa ukuzaji wa vipaji kwa mujibu wa kanuni za kimaumbile ambao huamua malezi yake, kukua na mafanikio yake.

Ukweli juu ya udhibiti wa Kiyahudi kwenye tamthilia wenyewe sio msingi wa malalamiko. Iwapo baadhi ya Wayahudi wanaofanya kazi sehemu mbalimbali, au kwa ushirikiano wa pamoja wamefanikiwa kuikwapua biashara hii kubwa kutoka kwa wamiliki wake wa kwanza wa mataifa, hilo kiuhalisi ni suala la masilahi ya kibiashara. Hii ni sawa tu kama vile kundi moja la watu wa mataifa limefanikiwa kupata udhibiti kutoka kundi lingine la watu wa mataifa.

Kwenye suala hili na pia kwenye masuala mengine ya kibiashara, kunakuwepo na majaribio ya kimaadili juu ya vile udhibiti huo ulivyopatikana na jinsi ya kuupokea ukweli juu ya udhibiti kwa utulivu ili muradi udhibiti huo usitumike kwa madhumuni yanayopingana na jamii.

Ukweli kwamba mameneja wazalishaji wa zamani ‘wa mataifa’ kwa kawaida walikufa wakiwa maskini, huku mameneja wa Kiyahudi wakiongezeka kuwa matajiri sana utaonesha kwamba mameneja wa mataifa walikuwa ni wasanii bora na wafanyabiashara masikini sana kuliko mameneja wa Kiyahudi.

Kwa uchache wafanyabiashara masikini sana, pengine na kwa hali yoyote ile walikuwa wakifanya kazi kwenye utaratibu ambao lengo lake kuu lilikuwa ni kutengeneza michezo hasa na sio kwa ajili ya faida pekee.

Ujio wa udhibiti wa Kiyahudi umeigeuza tamthilia kuwa ya kibiashara zaidi kuliko ilivyokuwa inafahamika hapo awali, kwa hakika umewakilisha utumiaji wa rai ya amana ya tamthilia kabla ya hata haijatumika sana kwenye viwanda.

Udhibiti wa awali wa kumbi za tamthilia kwenye miji maalum ya mikakati, na ofisi za magendo za wakala wa tiketi kwa ajili ya wasanii na uzalishaji, na uendeshaji wa biashara ya kumbi zinazojitegemea na makampuni ya hisa, kwa kuweka gharama kubwa kwa ajili ya michezo ambayo ilikwishatumika kwenye kumbi za kila siku za amana, kwa hakika ulitumikia maslahi ya Wayahudi kwa njia nyingine. Viwanda vya picha za sinema vilikuwa vinaongoza.

Hii ilikuwa ni biashara ya Kiyahudi toka mwanzo. Hakukuwa na haja yoyote ya kuwafukuza watu wa mataifa kwenye biashara hiyo, kwa sababu watu wa mataifa hawakupata fursa ya kuingia kwenye biashara hiyo. Kwa hiyo kuwaondoa mameneja wa kumbi za tamthilia za kujitegemea na makampuni ya hisa kulizitupa kumbi za tamthilia zilizokuwa tupu kwenye 'sinema' na manufaa yake pia yalikomea kwenye kikundi la ubaguzi wa kitaifa.

Taasisi ya usimamizi, ambao ulianza kuwa wa Kiyahudi ilikuwa na udhibiti kamili wa nyanja hiyo mwanzoni mwa karne ya ishirini. Ilipunguza kile ambacho kimsingi kilikuwa ni mbinu muhimu kwenye mfumo wa saa inayoandika masaa ya mfanyakazi, rejista ya pesa taslimu, unaofanya kazi kwa umakini wa kiwanda chenye kudhibitiwa vizuri.

Ulikandamiza ubinafsi, uwezo wa uvumbuzi, uliua ushindani, uliwafukuza mameneja wa kujitegemea na vipaji vya asili, uliwatenga waandishi wa hadithi za tamthilia isipokuwa wa kigeni wenye hadhi iliyosifika, ulilea umaarufu wa vipaji hafifu ambavyo kwa idadi kubwa vilikuwa ni vya kiyahudi, iliwaghilibu 'nyota/mastaa' wengi walioibuka kama uyoga kwa mategemeo yasiyo na msingi ya umma huku wasanii mahiri wakiachwa gizani, iliendesha mchezo, kumbi za michezo na wasanii kana kwamba ni bidhaa za viwandani na kuanzisha mtindo wa kudharau na kufanya biashara ya kila kitu kilichokuwa na uhusiano na kumbi za tamthilia.

Wakosoaji 'Wamedhibitiwa'

Kuna uwezekano kwamba wengi wa wale wanaosoma habari hizi hawapendelei tamthilia na kwa kweli wanaamini kwamba tamthilia na sinema ni vitu vya kutamanisha. Lakini, kikanuni ni kitu gani kina-chofanya vitu hivi viwe vya kutamanisha? Ni kwamba, majukwaa na sinema za siku hizi huwakilisha kipengele kikuu cha kitamaduni cha zaidi ya asilimia 90 ya watu.

Kiasi ambacho kijana wa kawaida hana anachokipataa cha uzuri kutokana na mwenendo wa kufaa na

ustaarabu, kinyume chake ni ushenzi, usahihi wa lugha na mpangilio wa maneno, mila na hisia za mataifa mengine, mitindo ya mavazi, mawazo ya kidini na sheria, vyote hupatikana kutokana na yanayoonekana kwenye majukwaa na sinema. Mawazo halisi ya watu juu ya nyumba na maisha ya matajiri hupatikana pia kutoka kwenye majukwaa na sinema.

Dhana potofu zaidi hutolewa, chuki zaidi huzalishwa kwa tamthalia na sinema zinazodhibitiwa na Wayahudi katika juma moja kuliko inavyoweza kutolewa lawama dhidi ya uchunguzi makini wa Wuestion ya Kiyahudi katika karne moja. Mara nyingine watu hustaajabu ni wapi yametoka mawazo ya kizazi hiki kichanga – hili ndilo jibu.

Udhibiti wa Kiyahudi kwenye mawazo ya watu haukupatikana bila upinzani, lakini mmoja baada ya mwingine katika wale watu watetezi wa mila za kimarekani walishindwa ua walisalimu amri kutokana na ushawishi mkubwa. Taasisi ya usimamizi wa tamthilia ya Kiyahudi ilisutwa na mhariri wa New York Dramatic Mirror hapo Disemba 25, 1987. Alikuwa ni mkosoaji maarufu wa tamthalia iliyoitwa Harrison Grey Fiske; aliandika:

‘Ni jambo gani basi la kutegemewa kutoka kwenye kundi la watu wenye vituko wa asili isiyojulikana, wasio na maadili na wasio na ladha ya kisani kabisa? Hebu naiwekwe akilini kwamba idadi kubwa ya watawala wanaounda Taasisi ya Usimamizi wa Tamthilia ni wale wasiofaa kabisa kuhudumia mahala popote isipokuwa sehemu za usaidizi kwenye jukwaa, na kuwa hata kwenye sehemu hizo hawapswi kuvumiliwa isipokuwa chini ya nidhamu, utendaji mashughuli, wenye juhudi na msimamo usiobadilika. Kumbukumbu zao zina sifa mbaya, na wakati mwingine ni wahalifu wa jinai na mbinu zao zinafanana na mwenendo wao.’

Makala ya Fiske ilichapishwa tena mwezi Machi, 1998. Kwa kweli Wayahudi walishughulika kama mtu mmoja, kama inavyokuwa kawaida yao wakati Myahudi mmoja anaposhutumiwa kwa matendo maovu au kikundi fulani cha mayahudi kinapofichuliwa kwa matendo maovu. Wayahudi wote nchini Marekani walishirikiana kuiokoa Taasisi ya Usimamizi wa Tamthilia. Shinikizo liliwekwa dhidi ya makampuni ya magazeti ambayo yalikuwa yanasambaza majarida nchini Marekani.

Mahoteli makubwa yalipewa ushawishi kuliodoa gazeti la ‘Dramatic Mirror’ kwenye sehemu zao za kuuzia magazeti. Waandishi wa habari wa ‘Mirror’ walinyimwa fursa ya kuhudhuria kwenye tamthilia zilizokuwa zinamilikiwa na Taasisi hiyo. Idadi ya vishawishi vya chini kwa chini viliwekwa kufanya kazi ili kumpata ‘Fiske’ na shughuli zake.²

Kesi za madai juu machapisho ya kashfa dhidi ya Fiske kwa shutuma alizozichapisha kuhusiana na baadhi ya wanachama wa Taasisi hiyo zilifunguliwa. Kwa mara ya kwanza kabisa wanachama wa Taasisi hiyo walikumbana na hali ngumu. Walifichuliwa kuwa ni kundi la watu wa hali duni sana kuliko umma wa Marekani ulivyokuwa unaamini kuwa walikuwa ni viongozi wakuu wa tamthilia ya Marekani.

Mapambano ya wakosoaji wa tamthilia, kwanza dhidi ya rushwa na kisha dhidi ya kushindwa kwa Taasisi ya Usimamizi wa Tamthilia yamekuwa ni hadithi yenye mwangwi ambao mara zote huwafikia

watu kupitia kwenye vyombo vya habari.

Upatanishi kwanza, mameneja, wasanii, watunzi wa mchezo na wakosoaji. Taasisi hiyo, mara tu baada ya kupata uwezo, ulionyesha makucha yake chini ya mahameli. Huo Mfuko ulikuwa na mamilioni ya dola za wananchi zilizokuwa zinaelekezwa kwake, kwa sababu gani wajali? Wakati wowote mkosoaji alipopinga mbinu zake au anapotaja tabia yake mbaya ya ndani na yenye kudhalilisha, alikuwa anapigwa marufuku kwenye kumbi za mfuko huo, na pia mameneja walielekezwa wadai kuondoshwa kwake kutoka kwenye gazeti hilo.

Kwenye takriban kila kadhia madai ya aina hiyo yalitekelezwa huku magazeti yakitishiwa kukoseshwa matangazo. Kwa kipindi cha miaka yote hii mfuko kuwawinda wakosoaji na kuwaweka kwenye orodha ya watu wabaya, ni kwa sababu gani waseme ukweli, na pia wamewazuia kuajiriwa kwao na magezeti.

Ghazabu za hivi sasa sio juu ya michezo bali ni juu ya majumba ya maonyesho michezo. Biashara ya tamthilia imeingia kwenye awamu ya kuwa na mali isiyohamishika baada ya kuasisiwa Mfuko wa Tamthilia. Kuna fedha katika ukodishaji wa viti kwa kiwango cha kuanzia dola moja hadi tatu kwa saa. Ukodishaji wa viti ni hali halisi. Jukwaa limekuwa ndoto toka lilipoingia kwenye ushawishi na udhibiti wa kikundi cha wasafisha viatu, wauza magazeti, wachuuzi wa tiketi, wateja wa kawaida wa ulingo wa zawadi na wale wa kwenye mabanda ya mazungumzo – vijiwani (Bowery character).

Umma hauwaoni na hauwafahamu miungu hawa ambao wanawamwagia mamilioni yao kwa mwaka na pia haufahamu ni kwa chanzo gani uovu huu wa tamthilia unatokea. Inatia uchungu kuwasikia wanafalsafa wasio wazoefu (wachanga) wanapozungumzia juu ya ‘mwelekeo wa jukwaa’ au kuelezea kwa ujuzi mkubwa juu ya ‘haki ya sanaa kimungu’ kuwa kama purukushani na uchafu kama inavyoofurahisha, huku wakati wote ‘mwelekeo’ na ‘sanaa’ huamuliwa na watu ambao utangulizi wao utafanya sanaa ipige makelele.

Mfuko wa Tamthilia haupo kwenye hali iliyokuwa nayo miaka kumi iliyopita. Umeinukia na majigambo na kuzalisha maadui wa siri miongoni mwa watu wake wenyewe. Nguvu mpya iliibuka lakini nayo pia ni ya Kiyahudi. Badala ya mtu mmoja, watu wa Marekani siku hizi wanao wapiganaji wawili wa kimabavu kidikteta kwenye jukwaa.

Ni jambo la kawaida kwamba shughuli zote za tamthilia, kuwa kiyahudi kwa ukamilifu wake, kutaishia kwenye kuzigeuza na kuwa “Biashara ya maonyesho”, swala tu la kuuza na kubadilishana bidhaa. Watungaji mara nyingi hawakutayarishwa kiutamaduni kwa lolote zaidi ya biashara ya waziwazi. Wanaweza kukodisha wakitakacho, mafundi, wateja, wapaka rangi, waandishi, wanamuziki.

Kwa kipimo chao cha ladha ya jamii na mtindo wao wa matendo ulioundwa juu ya mashindano ya mbio na jukwaa la zawadi na dhana yao yote ilioundwa juu tamaa ya kuendekeza unyang’anyi, badala ya kuhudumia mahitaji halali, sio jambo la kustaajibisha kuwa viwango vya tamthilia ni vya hali ya chini sana.

Meneja wa Kiyahudi wakati wowote inapowezekana huajiri wasanii wa Kiyahudi. Waandishi wa michezo wa watu wa mataifa pamoja na wasanii wanapungua idadi kutokana na mahitaji ya soko. Majina ya bandia huwaficha watu kwamba waigizaji wa kiume na wa kike wanaotoa burudani, kwa idadi kubwa zaidi ni Wayahudi.

Sinema Za Kiyahudi Tupu

Wayahudi hawakuvumbua hii sanaa ya upigaji wa picha za sinema, hawakuchangia cha maana kitu kwenye kuendeleza hali yake kiufundi na wala kimitambo, hawakutoa hata mmoja wa wacheza sinema mashuhuri pamoja na waandishi wala wasanii ambao wamezipatia skrini nyezo zake halisi.

Upigaji picha za sinema, kama vilivyo vitu vingine muhimu duniani, hauna asili ya Kiyahudi. Lakini kwa takdiri ileile moja iliyowafanya Mayahudi kuwa waenguaji mayai (cream-skimmers) wakubwa wa ulimwenguni, au wazima nyota za wengine, manufaa yake hayakwenda kwa waanzilishi wake bali kwa wanyang'anyi, wanyonyaji hawa.

Basi utaona vikundi vya watu kwa mamilioni milangoni mwa majumba ya sinema saa zote za mchana na usiku, kwa maana haswa ya msururu wa wanadamu usiokwisha kwenye kila kona ya makazi ya nchi, inafaa kufahamu ni nani anaewapeleka huko, ni nani anayeshughulika juu ya akili zao wanaposubiri kwa utulivu kwenye majumba hayo ya kizani ya sinema, na ni nani hasa anayedhibiti wingi wa nguvu za watu pamoja na mawazo yanayozalishwa na kuongozwa kwa mapendekezo ya skrini za sinema.

Ni nani anayesimama kwenye kilele cha mlima huu wa udhibiti? Inaelezewa kwenye sentesi: Ushawishi wa picha za sinema za Kimarekani, za ulimwengu kwa jumla upo chini ya udhibiti pekee wa kimaadili na kifedha wa upotoshaji wa kiyahudi wa akili za umma.

Upande wa maadili wa athari za sinema hivi sasa ni tatizo la ulimwengu mzima. Kila mtu mwenye ukamilifu wa hisia za kimaadili anaelewa ni nini kinafanyika na nini kifanyike. Hii ni biashara ambayo kwa hakika inaleta mateso kwa ladha na pia kuyaharibu maadili na haipaswi iruhusiwe kuwa yenyewe ni sheria. Lakini upande wa propaganda wa sinema hautamki hivyo kwa uwazi kwa umma.

Kwamba sinema hutambuliwa kama taasisi kubwa ya propaganda huthibitishwa na ile shauku ya aina zote za sababu za kutaka kuziandikisha. Kuna ushahidi mkubwa kwamba watangazaji wa Kiyahudi hawakuacha kuangalia upande wake huo.

Propaganda hii kama inavyoonekana kwa sasa inaweza kuelezewa kama ifuatavyo: Inategemea ukimya kuhusu Myahudi kuwa ni mtu wa kawaida. Wayahudi hawaonyeshwi uliongoni au kwenye skrini isipokuwa katika hali nzuri isiyokuwa ya kawaida, propaganda hii mbaya iliyofichwa ya udhibiti wa Kiyahudi wa picha za sinema vilevile umeelekezwa dhidi ya dini ambazo sio za Kiyahudi.

Kasisi wa Kiyahudi haonyeshwi kwenye skrini kwenye michezo yote isipokuwa ile tu yenye hadhi ya pekee. Huvikwa mavazi yenye heshima ya juu ya cheo chake na kuonyesha mwenye mvuto kama

inavyowezekana. Mapadre wa Kikristo, kama mpenzi yoyote wa sinema anavyoweza kushuhudia, kila mara wanakutwa na aina zote za muonekano potovu, huonyeshwa kama kibonzo na kama mhalifu wa jinai. Mwenendo huu ni wa Kiyahudi halisi.

Kama athari nyingine zisizo na majina katika maisha yetu, ambazo asili yake hasa ni vikundi vya Kiyahudi, madhumuni yake halisi ni kuharibu, kwa kadri itakavyowezekana, mawazo yote yanaheshimika au yanayopendelewa yanayohusiana na makasisi wa Makanisa.

Watumishi wa kanisa Katoliki walijifanya wajihisi kwenye upinzani wa udhalilishwaji huu wa hadhi yao ya kipadri na kutokana na chuki dhahiri waliyoionyesha, lakini Wayahudi walibadili msimamo. Hivi sasa huwezi kumwona padri akidhalilishwa kwenye skrini.

Lakini padri wa Kiprotestanti bado ni mnafiki aliyerefuka, mpenda makuu, mwepesi wa kukasirika wa vikatuni vinavyopingana na ukristo.

Hufanywa athibitisha vitendo vyake kwa kuomba misaada kutoka 'nje' – kanuni ambazo kwa hakika huuwa ndege wawili kwa jiwe moja. Humdhalilisha mwakilishi wa dini kwenye macho ya watazamaji, na kwa wakati huo huo kwa siri huwadhuru kwa kuwadunga watazamaji chanjo za mawazo yale yale ya hatari.

Myahudi hawezi kuonyeshwa kwenye skrini kama mmiliki wa duka la tamtamu, ingawa wamiliki wote wa maduka ya lawalawa ni Wayahudi; lakini unaweza kumgeuza padri wa kikristo kuwa wa aina yoyote ile, kutoka mtongozaji hadi mhalifu wa kuvunja masanduku ya kuhifadhi fedha, bila malalamiko yoyote.

Tukiyakumbuka yaliyoandikwa kwenye Protokali, kuna swali linajitokeza. Imeandikwa hivi:

“Tumewapotosha, kuwafanya wapumbavu na kuwavunja moyo vijana wa mataifa kwa kuwaelimisha juu ya maadili na nadharia ambayo ni bandia kwetu lakini tumewatia moyo kwayo.” – **Protokali ya 9**

‘Tumechukua uangalifu makini kwa muda mrefu kuwashusha hadhi mapadri wa watu wa mataifa’ –

Protokali ya 17

‘Ni kwa sababu hii tunalazimika kuidhoofisha imani, kuiondoa kwenye mawazo ya watu wa mataifa ile kanuni hasa ya Mungu na roho na kuzibadili dhana hizi kwa ukokotozi wa mahesabu na matamano ya uyaakinifu.’ – **Protokali ya 4**

Maoni ya aina mbili yanavyowezekana yapo wazi kwa uchaguzi: Kwanza, kwamba sanamu hii ya kuchekeka ya mwakilishi wa dini ni ya mawazo tu ya kawaida ya hali ya akili ya kilimwengu; na ya pili ni kuwa huenda ni kampeni ya desturi za uchochezi.

Lile la kwanza ni maoni ya kawaida ya watu wasio na elimu kamili, huenda yakawa ni maoni yanayopendelewa, kama utulivu wa akili ungekuwa ndio kitu kinachohitajika. Lakini zipo dalili nyingi sana ambazo zinahalalisha maoni ya aina ya pili ambapo sio rahisi kuyatupilia mbali.

Skrini, kwa dhamira au bila uangalifu tu, huwa kama ulingo wa mazoezi kwa ajili ya maonyesho ya

vitisho vyenye kupingana na jamii. Hakuna ghasia au mapinduzi isipokuwa yale yaliyopangwa na kufanyiwa mazoezi. Mapinduzi sio fujo zinazotokea kwa ghafla, bali huwa ni matukio yaliyopangwa kwa makini na makundi madogo madogo. Kumekuwepo mapinduzi machache sana yaliyopendwa.

Ustaarabu na uhuru vimerudishwa nyuma sana mara zote na mapinduzi ya aina hiyo ambayo wachochezi wamefanikiwa kuyaanzisha. Mapinduzi yenye mafanikio yanahitaji kufanyiwa mazoezi. Huweza kufanyika kwa ufanisi zaidi kwa njia ya sine–ma kuliko sehemu nyingine yoyote ile.

Kuna elimu kwa njia ya maonyesho ambapo hata ukope wa chini kabisa unaweza kuelewa. Kwa kweli kuna madhara yake katika kuwa msomi. Watu wa kawaida hutingisha vichwa vyao, hufumba macho yao, hufikicha mikono yao huku wakisema: “Hatuwezi kuyaelewa haya.” Kwa hakika hawawezi kuelewa, lakini kama wangemuelewa asiye msomi, huenda wangeelewa sana. Zipo familia za aina mbili humu duniani, na kwenye familia mojawapo giza limetanda.

Wanamageuzi wanakubali kwa moyo mmoja juu ya hili kulingana na maonyesho ya kijinai yanavyohusika. Polisi wanalalamika dhidi ya mbinu za kumuulia askari polisi zilizoonyeshwa kwa ufasaha kabisa kwenye skrini. Wafanyabiashara wanapinga mafunzo ya kila siku juu ya uvunjaji makasha ya fedha yanayoonyeshwa kwenye sinema. Watu wenye maaadili wanapinga ustadi wa kutongoza kufanywa jambo la kurudiwa rudiwa bila kujali maudhui yake.

Wanapinga kwa kuwa wanatambua kwamba ni mafunzo mabaya yenye matokeo ya madhara machungu kwa jamii. Elimu hii kwa njia ya maonyesha inaendelea; kwa wakati huu hakuna masuala yanayohusiana na vurugu ambayo hayajawekwa mikononi mwa mamilioni na mawakala wa picha za sinema. Kwa kweli unaweza kuwa ni sadfa. Lakini sadfa huwa pia ni ukweli.

Yapo masuala mengine kuhusiana na skrini ambayo yanafaa yadokezewe. La kwanza ni lile la kuongezeka kwa utumiaji wa waadishi wasio wayahudi kuandika propaganda za Kiyahudi. Vitabu mashuhuri vilivyoandikwa na waandishi wasio wa Kiyahudi vimetungiwa michezo na watayarishaji wa Kiyahudi nayo inafaa sana kwenye propaganda kama hiyo kwa sababu wanasaidiwa na majina ya wale wasio Wayahudi yanayotambulika kwenye ulimwengu wa fasihi.

Ni kwa kiasi gani inastahili kwenye hamu ya mwandishi kuingia kwenye nyanja ya propanganda zinazopendelea usemeti, na ni kiasi gani kinastahili kwa kusita kwao³ kuyakataa mapendekezo maridhia kutoka kwa mabepari wa sinema ambao tayari wamekwishalipa viwango vikubwa vya mapesa na bila shaka watawalipa zaidi, ni swali lingine.

Kutokana na wazimu wa kupenda sinema ulivyoenea nchini, huwa kama ni vigumu kusambaza filamu za kutosheleza mahitaji yaliyochangamka na ya bandia.

Hamu ya watu wengine huhitaji kutoshelezwa na picha mbili au zaidi kwa siku. Wanawake wenye mawazo finyu huangalia picha mchana na baadhi ya wengi zaidi huangalia wakati wa usiku. Pamoja na akili na ujuzi wote wa nchi kuelekezwa kwenye shughuli hii itakuwa ni vigumu kusambaza tamthalia au ucheshi mpya ulio bora, wa motomoto kutoka studio kila saa kama mkate.

Pale wadhibiti wa Kiyahudi walipovuka mipaka wenyewe ni hapa: Wameamsha zaidi mahitaji ambayo hawawezi kumudu kuyakidhi isipokuwa kwa nyenzo zile tu ambazo zinaweza kuharibu mahitaji hayo. Hakuna kitu cha hatari mbaya zaidi kwenye maadili ya kijamii ya biashara ya sinema kuliko hamu ya ziada kwa ajili yao, na hamu hiyo ikatiwa makali na kuhimizwa hadi inakuwa wazimu.⁴

Protokali Ya 9

‘Ili kuziharibu mapema kabla hazijakomaa, zile taasisi za mataifa, tumeiweka mikono yetu makini juu yake na kuzivunja spiringi za mashine zake. Awali walikuwa katika utaratibu makini wa kinidhamu, lakini tumewabadilishia kwa uongozi usiofungika na uliovurugika. Tumeingilia maarifa ya sheria, haki za uraia, vyombo vya habari, uhuru wa mtu, na muhimu zaidi ya yote hayo, elimu na utamaduni, msingi wa maisha huru.’

‘Tumewapotosha, kuwafanya wajinga na kuwavunja moyo vijana wa mataifa kwa njia ya kuwapatia elimu juu ya msingi na nadharia ambazo sio sahihi kwetu, lakini ambazo tumezitilia msukumo kwao.’

‘Juu ya sheria zilizopo, bila mabadiliko halisi, lakini kwa kuzigeuza kwa njia ya kuwa na mgongano kwenye tafsiri, tumeanzisha kitu kikubwa sana kwa njia ya matokeo yake.’ –

-
1. NENO LA MHARIRI: Akiandika katika Jarida la ‘Jewish Chronicle’ la London, 6 Agosti, 1948, mwandishi wa habari wa Kiyahudi (Americanus) anakiri: ‘Watu wengi ambao wamefikiri sana juu ya tatizo hili, wamepuuza athari kubwa za wazi za maisha ya Kimarekani ambayo Wayahudi wameyafanya katika vyombo vya habari vya burudani – radio, filamu, tamthilia za majukwaani, kilabu za usiku. Mtu anaweza akasema utamaduni wa Amerika kwa ujumla umechukuwa vidokezo fulani vya Kiyahudi.
  2. NENO LA MCHAPISHAJI: Hizi hatua za tahadhari za zaidi ya miaka 50 iliyopita katika Amerika tayari zinatambuliwa na wachunguzi makini wa siku hizi, wakati muundo wowote wa ukosoaji wa Myahudi au kikundi cha Wayahudi unapoelezewa; kama kitu chochote kitafanyika (basi) silaha zinazotumiwa kunyamazisha wakosoaji ni zenye nguvu sana, kwa sababu Wayahudi wamekuwa na nguvu sana.
  3. NENO LA MHARIRI: Hii imethibitisha vya kutosha katika matumizi yaliyofanywa, ya sinema kuchochea vita vya 1939 na kuzidisha chuki na kusambaza uwongo mbaya ambao ulijitokeza kukua kwenye vita hivyo.
  4. NENO LA MHARIRI: Mitazamo hii juu ya ushawishi wa Wayahudi nchini Marekani kwa hakika ilichapishwa kabla ya maendeleo makubwa ya TV. (Runinga) na Redio. Wakati ambapo ushawishi huo mkubwa na wenye nguvu haukutajwa katika kurasa hizi kuhusiana na shughuli za Wayahudi nchini Amerika, ni lazima iongezwe kwamba ule umiliki wa Wayahudi kuanzia kwenye utengenezaji mpaka mwisho kwenye utekelezaji, (umiliki huo) ni wenye nguvu kama ulivyo kwenye biashara nyingine za Kimarikani. Redio – Runinga, ikiwa kama nguvu katika mpango wa dunia ulioainishwa katika mfululizo huu wa makala, huenda unachukuwa nafasi ya kwanza katika mipango ya mambo ya Wayahudi.

Source URL:

<https://www.al-islam.org/sw/myahudi-wa-kimataifa/10-mamlaka-makubwa-wa-wayahudi-kwenye-tamt-hil%C2%ADia-na-sinema>